

М. Б. Заблоцький

Регулювання рівноваги регіональної і національної економіки за проявом ефектів продуктово-цінової дихотомії

Зроблено акцент на проблемі тривалого депресивного стану економіки України і її регіонів. Узагальнено досвід дослідження і виявлення причин розбалансованості економіки класиками економічної теорії і дослідження українських учених щодо пошуку шляхів стабілізації економіки в Україні. Запропоновано застосувати модель економічної системи як кількісні співвідношення обсягів натурального продукту і його ціни та грошей і їх оборотності для регулювання і стабілізації національного доходу і національних витрат через зростання граничного продукту задіяних у виробництво праці і капіталу. Обґрунтовано умови «золотого правила» як співвідношення індексів продуктивності, доходів і витрат, дотримання яких забезпечить рівновагу і стабільність ринків, регіонів і економіки загалом. Висвітлено взаємозв'язок коливань в економіці з недотриманням умов «золотого правила». Підкреслено необхідність застосувати регулятивні засоби з врахуванням ефектів продуктово-цінової дихотомії.

Ключові слова: кількість натурального продукту, ціна продукту, кількість грошей, оборотність грошей, національний дохід, національні витрати, розбалансованість економіки, продуктивність праці і капіталу, рівновага економіки.

Економіка областей України і національна економічна система загалом уже тривалий час перебувають у стані хронічної депресії. Основними ознаками депресивного стану регіонів України і економіки за період 2000-2012 рр. є стабільне зростання інфляції ВВП в середньому на 20-25%, а його фізичного обсягу – на 2-4% [9, с. 30, 33], споживчого кошика, наприклад у Львівській області – на 15-17%, фізичного обсягу продукту – на 1-2% щорічно кожного з показників [8, с. 41, 62-63]. Це означає, що Національний банк на вимогу уряду України змушений збільшувати грошову пропозицію, щоби фінансувати хронічний попит на гроші через зростання цін рефінансуванням комерційних банків, доходи бюджетної сфери, субсидії, інші соціальні виплати. Це також свідчить про наявність проблеми невідповідності фінансових рішень вимогам законів руху грошей і товарів [7, с. 34-42].

Питання рівноваги економіки не є новим і воно завжди було предметом активних досліджень і жвавих дискусій. Рівновагу економіки розглядали як баланс попиту і пропозиції і намагалися обґрунтувати заходи політики щодо їх стабілізації. Зокрема А. Маршалл обґрунтував «рівновагу попиту і пропозиції в часі», «рівновагу нормального попиту і пропозиції» [3, с. 105-123], К. Р. Макконнелл і С. Л. Брю категорії «попит» і «пропозицію» розглядали як основу макроекономічного аналізу, а «загальну рівновагу» – як основний критерій оцінки функціонування ринкової економічної системи [2, с. 375-431].

Проблема рівноваги української економіки є гостро актуальною. Зокрема питання регулювання макрофінансової стабілізації і рівноваги національної економіки обґрунтовує О. М. Сущенко [10, с. 71-90], регіонально-фінансової – В. В. Пилипів [5, с. 72-80], економічної безпеки регіонів – В. П. Приходько [6, с. 10-12]. Цей перелік можна продовжити,

однак проблема стабілізації української економіки залишається гострою і потребує як теоретичного, так і прикладного її дослідження.

Метою статті є: а) представити модель економічної системи як кількісні співвідношення грошової пропозиції M і натурального продукту Q у їх динамічній формі: $I_M \cdot I_Q$ та можливість економічного зростання за умовами «золотого правила»: продуктивність праці у формі $Q >$ доходу $M >$ витрат M/p , де p – ціна; б) застосування ефекту продуктово-цінової дихотомії при визначенні політики уряду України і регіонів щодо заходів становлення рівноваги і синхронного руху рівнів грошової маси і натурального продукту.

Наукова дискусія навколо товару виробника і його вартості та грошових доходів споживачів, що готові придбати товар за відповідну ціну, привела до обґрунтування двох важливих ринкових категорій: попит і пропозиція. Найважливіше, що обґрунтовує теорія і практика ринкової економіки, це схильність руху попиту і пропозиції до вартісної (*цінової*) *рівноваги*. Ця схильність зумовлена об'єктивним економічним законом відповідності обсягу і структур виробництва продукту обсягові і структурі потреб споживання. Завдання основних регуляторів, зокрема в Україні це Національний банк і уряд, здійснювати грошову та інвестиційну політику в центрі і регіонах, щоби виробництво могло забезпечити потреби споживачів, а ціни були стабільними і доступними для усіх покупців.

Сукупну пропозицію складають кількість натурального продукту Q і ціна одиниці продукту p , а сукупний попит – кількість грошей M , необхідна для обміну продукту і оборотність грошей v . Кількісна теорія грошей за умови рівності добутків сукупної пропозиції Qp і сукупного попиту vM дає можливість представити модель рівноваги економічної системи країни [1, с. 13-20] $Qp = vM$, регіону $dQp = dvM$, де d – частка валового регіонального продукту у ВВП країни і обсягу грошової маси для обігу продукту і їх динаміку у формі індексів $I_Q i_p = i_v I_M$ та $dI_Q i_p = d i_v I_M$. Знак рівності (=) свідчить, що фактори I_Q та I_M зростають чи спадають синхронно, а результуючі змінні ціна i_p і оборотність грошей i_v – незмінні, тобто економіки зрівноважені.

У 2012 р. середньорічні індекси моделей України, наприклад Львівської області, характеризуються такими показниками:

- в Україні: $I_M - 1,275$ [9, с. 59], $i_v - 0,943$ з розрахунку середньорічного спаду $v = Qp/M$ [9, с. 33, 59], $I_Q - 1,041$ [9, с. 30], $i_p - 1,1500$ [9, с. 68]; підставляючи значення у модель динаміки економіки України, отримаємо співвідношення трендів сукупної пропозиції і сукупного попиту: $1,041 I_Q \times 1,1500 i_p : 0,943 i_v \times 1,275 I_M$, або $1,2007 I_Q i_p < 1,2023 i_v I_M$, де сукупна пропозиція менша сукупного попиту;
- у Львівській області: частка валового регіонального продукту у ВВП України – 0,045 (63565 / 140889) [8, с. 47; 7, с. 33], відповідно частка грошової маси – 34794 млн грн (0,045 × 773199) [9, с. 59]; за нашими розрахунками $I_M - 1,271$, $i_v - 0,958$, $I_Q - 1,020$ [8, с. 41], $i_p - 1,160$ [8, с. 62-63]; підставляючи значення індексів у модель, отримаємо співвідношення трендів регіональної пропозиції і регіонального попиту: $1,020 I_Q \times 1,160 i_p : 0,958 i_v \times 1,271 I_M$, або $1,1832 I_Q i_p < 1,2170 i_v I_M$.

З динаміки співвідношення трендів впливає: за незмінного приросту сукупного попиту і фізичного обсягу продукту в Україні економіка зрівноважиться за приросту ціни до 1,1549 (1,2023 / 0,041), у Львівській області – до 1,1931 (1,217 / 1,020).

Моделі засвідчують, що для стабілізації і рівноваги економіки України необхідно: а) або скорочувати приріст в обігу грошової маси на 23,4% (1,275 – 1,041) за незмінного рівня приросту фізичного обсягу продукту 1,041, або на стільки ж підносити приріст фізичного обсягу продукту при збереженні рівня приросту грошової маси; б) для Львівської області відповідно на 25,1% (1,271 – 1,020) скорочувати приріст грошової маси при незмінному прирості фізичного обсягу продукту або на стільки ж підносити приріст фізичного обсягу продукту при незмінному прирості в обсягу грошової маси. Урівноважити можна одночасно зростанням виробництва продукту і зменшенням в обігу грошової маси.

Стає очевидним, що зростання виробництва продукту, національного доходу і зниження національних витрат має бути підпорядковане «золотому правилу»: $I_Q \geq I_M \geq I_{M/p}$, де I_Q – індекс продуктивності праці і капіталу, I_M – індекс грошових доходів, $I_{M/p}$ – індекс грошових витрат.

Індекс продуктивності праці характеризує зростання вартості продукту $\uparrow I_Y = \uparrow I_Q i_p$ за рахунок кількості продукту Q і меншою мірою ціни одиниці продукту p . Відповідно до вартості пропозиції продукту Qp формуються грошові доходи M , що забезпечують усім споживачам їх платоспроможність.

За умовами «золотого правила», чим вищий індекс продуктивності праці, тим більша кількість виробленого продукту і вартість продукту за незмінної ціни одиниці продукту. Для прикладу скористаємося умовними параметрами виробничої функції: кількість грошей 150 M , кількість продукту 100 Q , швидкість обертання грошей $2v$, тоді ціна одиниці продукту має бути $3p$. За такого співвідношення параметрів рівновага матиме вигляд: $150 M \times 2 v = 3 p \times 100 Q$.

За системою національних рахунків випуск продукту в Україні фактично розподіляється таким чином: 57% – проміжне споживання, 20% – оплата праці, 8% – податки, 15% – валовий прибуток, у якому 9% – амортизація, 6% – чистий прибуток [9, с. 33]. Для спрощення розрахунків скористаємося наближеними до фактичних умовними пропорціями: 50 Q – матеріальні витрати (проміжне споживання), 20 Q – оплата праці, 10 Q – податки, 10 Q – амортизація, 10 Q – чистий прибуток. Відповідно до цих пропорцій натурального продукту розподіляють грошову форму його вартості:

- проміжне споживання або відшкодування витрат обігового капіталу – $75 M \times 2 v = 3 p \times 50 Q$;
- оплата праці зайнятих – $30 M \times 2 v = 3 p \times 20 Q$;
- сплата податків до бюджетів – $15 M \times 2 v = 3 p \times 10 Q$;
- амортизація основного капіталу – $15 M \times 2 v = 3 p \times 10 Q$;
- отриманий чистий прибуток – $15 M \times 2 v = 3 p \times 10 Q$;

Для утримання економічної рівноваги важливо, щоби сукупним витратам M/p відповідали сукупні інвестиції, тобто $M/p = K$. Водночас сукупні інвестиції і кількість зайнятих мають створити продукт 100 Q . Якщо прийняти, що сукупні витрати – це сума матеріальних витрат і амортизація основного капіталу $75 M + 15 M = 90 M$, то вони забезпечують реальні інвестиції $K = M/p = 90 M / 3 = 30 M K$. Оплата праці теж 30 $M L$. Тоді виробнича функція матиме такі параметри:

$$150 M \times 2 v = aF(30 M K, 30 M L) \times 2,5 M \times 2 v,$$

або $3 p \times 100 Q = aF(30 M K, 30 M L) \times 2,5 M \times 2 v.$

Тут 2,5 M ($150 M / (30 M K + 30 M L)$) – віддача кожної одиниці затрат грошей.

За умовою, кожна грошова одиниця інвестицій і праці створює 2,5 одиниці віддачі. Нехай продуктивність праці і капіталу зросла на $0,5M$, або в 1,2 разу $(3,0/2,5)$, а швидкість обертання грошей незмінна – $2v$. Підставимо значення продуктивності праці і капіталу у виробничу функцію і отримаємо:

$$180M \times 2v = F(30MKp, 30ML) \times 3M \times 2v,$$

або
$$3p \times 120Q = F(30MKp, 30ML) \times 3M \times 2v.$$

Вартість продукту зросла з $300M$ до $360M$ за рахунок зростання продукту з $100Q$ до $120Q$ і незмінної ціни $3p$ ($360/120$). За таких умов сукупний грошовий дохід становитиме $360M$ за сукупної натурально-вартісної пропозиції $360Q$. Якщо стан рівноваги економіки задовольняє країну при $300M$, то за стану $300M < 360Q$ можна знизити ціну в 1,2 разу ($360/300$), тобто з $3p$ до $2,5p$ ($3/1,2$) і забезпечити зростання заощадження до $60M$ ($360 - 300$).

Відразу зазначимо, що ефект зміни вартості продукту може відбутися як за рахунок зміни ціни, так і за рахунок зміни кількості продукту. Зміну вартості продукту за рахунок зміни її складових називають *ефектом продуктово-цінової дихотомії*, тобто роздвоєння єдиного цілого. Динаміку вартості продукту можна представити у формі моделі трендів: $I_{pQ} = i_p \times I_Q$, де I_{pQ} – індекс вартості продукту, i_p – індекс цін, I_Q – індекс продукту.

Для того, щоби підкреслити вплив тієї чи іншої складової на зміни вартості продукту, приймемо за умову, що зміна вартості продукту за рахунок ціни – *номінальна продуктово-цінова дихотомія*, за рахунок продукту – *реальна продуктово-цінова дихотомія*. І виражають вони один і той же процес – створення сукупного доходу як попиту Mv і пропозиції pQ . А індексна форма вартості продукту дає можливість виявляти тенденції руху попиту і пропозиції.

Такі тенденції руху сукупного попиту і сукупної пропозиції у довгостроковому періоді викликані становленням рівноваги між сукупними потребами споживання (попитом) і потенційними можливостями факторів виробництва (затратами) задовольнити потреби споживання у формі реального продукту. Тобто йдеться про встановлення рівноваги між рівнем потреб споживання і рівнем задоволення потреб $pQ : Mv = pQ$. Мається на увазі, що виробництво продукту і споживання мають дійти стану $Q = F(M/p)$, за якого сукупні доходи дорівнюють сукупним витратам, а створений продукт задовольняє потреби споживання $Q = M/p$. За таких умов рівняння виробничої функції $Q = F(K, L)$ засвідчує незмінність кількості зайнятих \bar{L} , основного капіталу \bar{K} , обігового капіталу \bar{O} . Тут кожний фактор отримує свою частку продукту і відтворює сам себе. З цього приводу Н. Г. Менкю (Гарвардський університет США) зазначає: «якщо кожний фактор виробництва привласнює свій граничний продукт, то сума усіх платежів за фактори виробництва дорівнює загальному обсягу виробленої продукції. Іншими словами, постійна віддача від масштабу, намагання фірм максимізувати прибуток і конкуренція, разом взяті, приводять до того, що економічний прибуток дорівнює нулеві» [4, с. 108]. Тим самим дослідник підкреслює, що привласнений кожним фактором ним створений граничний продукт використовується як затрати для створення наступного продукту з більшою вартістю тощо. І «якщо ці припущення відносно правильно описують світ, то «прибуток» у рахунках національного доходу

повинен в основному із себе представляти дохід на капітал» [4, с. 109]. Збільшення витрат на капітал, як ми знаємо, збільшує капіталоозброєність одного зайнятого $k = K / L$ і відповідно продуктивність праці одного зайнятого $q = Q / L$. Отже, q є функцією збільшення інвестицій: $q = F(k)$. Це, очевидно, викликає ефект реальної продуктово-цінової дихотомії і за неконтрольованого її зростання ризику кризи перевиробництва. Зростання тенденції реальної продуктово-цінової дихотомії можна представити індексною моделлю вартості продукту: $\uparrow I_{pQ} = i_p \times I_Q \uparrow$. Модель показує, що вартість продукту зростає здебільшого за рахунок зростання натурального обсягу виробництва, викликаного збільшенням витрат на інвестиції. Це може призвести до «перегріву» економіки з наслідками кризи перевиробництва.

Більшість макроекономістів вважають, що у *короткостроковому періоді* швидкість обороту грошей і ціна продукту здебільшого незмінні через інертність реагування на зміну суми сукупного грошового попиту продавців товарів і покупців товарів.

Якщо відносно раптово збільшується сума сукупного грошового доходу, то відповідно зростає пропорційно попит населення і його можливість збільшити рівень споживання, що може викликати на початку невелику зміну ціни на найнеобхідніші продовольчі і непродовольчі товари, але не на більшість товарів. Тому такі ціни вважають назагал стійкими і незмінними. Це свідчитиме про те, що на етапі короткострокового періоду зростання вартості продукту p Q можливе за рахунок зростання обсягу виробництва натурального продукту і появи ефекту реальної продуктово-цінової дихотомії. Стає очевидним, що збільшення суми сукупного грошового попиту за незмінності цін на сировину, матеріали, енергію, працю, інвестиції збільшує обсяги їх закупівлі, що впливає на збільшення залучених факторів виробництва і відповідно збільшення обсягу виробництва натурального продукту.

Як поводить себе виробнича функція за надмірних інвестицій, покажемо на прикладі відомої нам уже функції:

$$150 M \times 2v = F(30 MKp, 30 ML) 2,5M \times 2v,$$

$$3p \times 100 Q = F(30 MKp, 30ML) 2,5M \times 2v.$$

Нехай інвестори збільшили інвестиції в 1,2 разу, з яких 1,18 – в основний капітал, 1,02 – трудовий капітал. Продуктивність праці $ql = F(kl)$ зростає в 1,156 (1,18/1,02) разу і отримуємо такі результати:

$$150 \times 1,2M \times 2/1,156v = F(30 \times 1/18MKp \times 30 \times 1,02ML) \times 2,5 \times 1,156M \times 2/1,156v;$$

$$150 \cdot 1,2M \cdot 1,730v = F(35,4MKp \ 30,6ML) \cdot 2,5 \cdot 1,156M \cdot 1.730v;$$

$$311,4M = F(66MKp, ML) 4 \times 999M;$$

$$311,4M = 329,98M;$$

$$p \times 100Q \times 1,156 = 329,98M;$$

$$p \times 115,6Q = 329,98M;$$

$$p \times 329,98M / 115,6Q = 2,854M.$$

Таким чином, при збільшенні інвестицій в основний капітал і працю в 1,2 разу, продуктивність праці зросла на 15,6%, що спричинило

зниження ціни продукту з 3М до 2,85М. Індекс ціни склав $0,951=2,854/3$, або знизився на 4,9%. Це означає, що за рівноважної ціни 3М збільшення інвестицій і продуктивності праці призвело до перегріву економіки і кризи перевиробництва з відповідними негативними наслідками: зниження грошової пропозиції, спад виробництва, зростання безробіття.

За ефекту номінальної продуктово-цінової дихотомії відбуваються зворотні до попередньої тенденції: зростання вартості продукту за рахунок зростання ціни продукту і відносно незмінної кількості продукту: $\uparrow I_{PQ} = \uparrow i_p \cdot I_Q$.

Ефект номінальної вартості дихотомії проявляє себе за умови, якщо кількість капіталу незмінна, інвестиції незначні, а затрати праці зростають. Тоді проявляються «ефект згасаючого граничного продукту праці» [4, с. 103] і тенденція руху до граничного реального спаду. За відносно незмінної кількості капіталу та інвестицій кожна додатково залучена одиниця праці створює меншу частку граничного продукту від попередньої. Стає очевидним, що за ефекту номінальної продуктово-цінової дихотомії збільшення суми сукупного грошового попиту знижує реальну вартість суми сукупної грошової пропозиції, тобто сукупних витрат через тенденцію зростання цін на обіговий капітал, працю, інвестиції, товари і послуги та започатковує тенденцію зниження темпів приросту факторів виробництва, натурального продукту, реальних доходів, реального споживання, словом спад, застій, рецесію тощо. Надмірне залучення додаткової праці впливає на зростання собівартості одиниці продукції через зростання її трудомісткості, тобто зниження ефективності виробництва продукту, що є результатом «охолодження» економіки.

Які при тому відбуваються економічні зміни, покажемо на прикладі відомої нам функції. Загальні витрати збільшилися в 1,2 разу, з яких 1,18 – фінансування праці, 1,02 – фінансування капіталу. Таким чином, продуктивність праці $q=F(k)$ становить 0.86 (1,02/1,18), тобто знизилася на 14% (100 – 86). Це означає, що додаткове зростання зайнятих знижує їх граничний продукт:

$$150 \times 1,2M \times 2/0,86v = F(30 \times 1,02MKp \ 30 \times 1,18ML) \times 2,5M \times 0,86M \times 2/0,86v;$$

$$150 \times 1,2M \times 2,325v = F(30,6MKp \ 35,4ML) \times 2,5M \times 0,86M \times 2,325v;$$

$$418,5M = F(66MKp, ML) \times 4,998M;$$

$$418,5M = 329,91M;$$

$$p \times 100Q \times 0,86 = 329,91M;$$

$$p \times 86Q = 329,91M;$$

$$p = 329,91M : 86Q = 3,836M.$$

Розрахунки показують, що зниження продуктивності праці на 14%, спричинено зростанням трудомісткості продукції і її ціни на 27,86% (3,836/3,0). Можна сказати, що зниження продуктивності праці і обсягу натурального продукту на 1%, підвищує її собівартість і ціну на 2% (27,86/14).

Представлені моделі оцінки стану національної і регіональної економіки, розраховані реальні тренди динаміки сукупного попиту і сукупної пропозиції в Україні та регіонального попиту і регіональної пропозиції у Львівській області засвідчили, що як в Україні, так і у Львівській області економічні системи перебувають у стані інфляційної депресії. Причиною того є надмірне зростання в обігу грошової маси і відносно неї дуже низькі темпи приросту обсягу натурального продукту. Це викликає щорічне високе зростання цін.

Завдання регуляторів як в Україні, так і у Львівській області полягає в тому, щоби радикально змінити динаміку досліджуваних трендів у бік зростання обсягів виробництва натурального продукту і синхронного зниження приросту в обігу грошової маси шляхом здійснення масштабних інвестицій у технічні засоби, технології, зміну структури основного капіталу і зайнятості в усіх галузях економіки. Ці завдання цілком співзвучні із «Стратегією-2020» Президента України та потребують залучення до розроблення практичних програм щодо її реалізації також науковців з регіональних досліджень.

Список використаних джерел

1. Заблоцький М. Б. Кількісна теорія грошей та регулювання рівноваги обсягів виробництва продукту і попиту на гроші / М. Б. Заблоцький // Інноваційна економіка АПК. – 2014. – №1(1). – С. 13-20.
2. Макконнелл Р. К. Экономикс / Р. К. Макконнелл, С. Л. Брю // Рынок / упоряд., авт. вст. ст. А. А. Чухно. – К.: Україна, 1995. – С. 352-445.
3. Маршалл А. Принципы политической экономии / А. Маршалл // Рынок / упоряд., авт. вст. ст. А. А. Чухно. – К.: Україна, 1995. – С. 97-135.
4. Мэнкью Н. Г. Макроэкономика / Н. Г. Мэнкью ; пер. с англ. – М.: Изд-во МГУ, 1994. – 736 с.
5. Пилипів В. В. Фінансовий механізм управління сталим розвитком територіальних економічних систем / В. В. Пилипів, Л. П. Тичковська // Регіональна економіка. – 2013. – №2.(68). – С. 72-80.
6. Приходько В. П. Державне регулювання як необхідна умова забезпечення економічної безпеки регіонів / В. П. Приходько // Економіка та держава. – 2013. – №7. – С. 10-12.
7. Смовженко Т. С. Фінансова грамотність населення та її вплив на розвиток економіки України / Т. С. Смовженко, А. Я. Кузнецова // Регіональна економіка. – 2013. – №2. – С. 34-42.
8. Статистичний щорічник Львівської області за 2012 рік / за ред. С. І. Зимовіної. – Львів: Головне управління статистики у Львівській області, 2013. – 366 с.
9. Статистичний щорічник України за 2012 рік / за ред. О. Г. Осауленка. – К.: Тов. «Август трейд», 2013. – 551 с.
10. Сущенко О. М. Сутність, принципи та пріоритети макрофінансової стабілізації України / О. М. Сущенко // Фінанси України. – 2013. – №1(203). – С. 71-90.

References

1. Zablots'kyu, M. B. (2014). Kil'kisna teoriya hroshey ta rehulyuvannya rivnovahy obsyahiv vyrobnystva produktu i popytu na hroshi [Quantity theory of money and regulation of the equilibrium output of the product and the demand for money]. *Innovatsiyna ekonomika APK – Innovative Economy of the Agroindustrial Complex*, 1(1), 13-20. [in Ukrainian].
2. McConnell, R. K., & Brue, S. L. (1995). Ekonomiks [Economics]. In A. Chukhno (Ed.). *Rynok [Market]*. Kyiv: Ukrayina, 352-445. [in Russian].
3. Marshall, A. (1995). Printsipy politicheskoy ekonomii [Principles of political economy] In A. Chukhno (Ed.). *Rynok [Market]*. Kyiv: Ukrayina, 97-135. [in Russian].
4. Mankiw, N. G. (1994). *Makroekonomika [Macroeconomics]*. Moscow: Moscow State University Press. [in Russian].
5. Pylypiv, V. V., Tychkovska, L. P. (2013). Finansovyy mekhanizm upravlinnya stalym rozvytkom terytorial'nykh ekonomichnykh system [Financial mechanism of control of sustainable development of local economic systems]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*. Lviv: Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine, 68(2), 72-80. [in Ukrainian].
6. Prykhodko, V. P. (2013). Derzhavne rehulyuvannya yak neobkhdna umova zabezpechennya ekonomichnoyi bezpeky rehioniv [State regulation as a necessary condition for ensuring the economic security of regions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*. Kyiv: Institute of Personnel Training of the State Employment Service of Ukraine, 7, 10-12. [in Ukrainian].
7. Smovzhenko, T. S., Kuznetsova, A. Y. (2013). Finansova hramotnist' naselelnnya ta yiyi vplyv na rozvytok ekonomiky Ukrayiny [Financial literacy of the population and its impact on economic development of Ukraine]. *Rehional'na ekonomika – Regional Economy*, 68(2), 34-42. [in Ukrainian].
8. Main Department of Statistics in the Lviv Region (2013). *Statystychnyy shchorichnyk L'vivs'koyi oblasti za 2012 rik* [Statistical Yearbook of Lviv region for 2012]. Lviv. [in Ukrainian].
11. State Statistics Service of Ukraine (2013). *Statystychnyy shchorichnyk Ukrayiny za 2012 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2012]. Kyiv: Avhust Treyd. [in Ukrainian].

12. Sushchenko, O. M. (2013). Sutnist', pryntsyipy ta priorityty makrofinansovoyi stabilizatsiyi Ukrainy [The essence, principles and priorities of macro-financial stabilization of Ukraine]. *Finansy Ukrainy – Finance of Ukraine*. Kyiv: Ministry of Finance of Ukraine, 203(1), 71-90. [in Ukrainian].

Zablotsky M. B. Regulation of the balance of regional and national economy for the manifestation of the effects of product-pricing dichotomy.

This paper focuses on the problem of long-term depressive condition of the economy of Ukraine and its regions. Economic depression as the high annual inflation rate of GDP and the consumer basket are signs. The problem of depression hypertrophied dynamics of trends in interest rates financial market is exacerbate.

The experience of researching and identifying the causes of the imbalance of the economy by classics of economic theory is generalized. The basis of research of reasons the ratio of aggregate demand and aggregate supply is taken, the imbalance of whose is accompanied by systemic or financial crises. The study of Ukrainian scientists in finding ways to stabilize the economy in Ukraine and bring it to a state of equilibrium is highlighted.

Model of the economic system as a quantitative ratio of the natural product and its price and money and their turnover for regulating and stabilization of the national income and national expenditure due to increased marginal product involved in the production of labor and capital is proposed for use. Factor variables of model is the number of fixed capital, product and the amount of money, the resultant – the price of the product unit and the rate of turnover of money. During establishment of compliance between output product and national income and consumer needs resulting variables are stabilized and the economy will come into equilibrium.

Emphasized that the main criterion for economic growth and stabilization of prices in the markets is primarily labor and capital productivity. Distribution of national income in cash must agree with the number of occupied by labor product and involved capital. Reasonable terms of “golden rule” as the ratio of the levels and indices of labor productivity and capital, and also income and expenses. It is noted that the growth rate of income can not exceed the rising level of labor productivity and capital, and the level and costs rising – the level and rising of income.

The relationship of fluctuations in the economy with the compliance failure of conditions of the “golden rule” is highlighted. In specific calculations fluctuations of the economy in the short and long term are illustrated. Calculations of “overheating” and “cooling” of the economy are shows, which making the possibility to justify regulatory measures for its stabilization. The necessity to apply regulatory measures taking into account the effects of product-pricing dichotomy is highlighted. The cost of the product is the ratio of the product number as a real variable and the price of the product unit or the amount of money in circulation as a nominal variable. The essence of the regulatory measures should be limited: a) under conditions of prices rise in product deficit – to increase investment and amount of product and also to reduce the volume of money in circulation to equilibrium; b) under conditions of the product growth and the price reduction – to reduce investment and the amount of product to the equilibrium with monetary income.

Key words: *number of natural products, price of the product, amount of money, convertibility of money, national income, national expenditure, deregulation of the economy, productivity of labor and capital, equilibrium of the economy.*

Заблоцкий М. Б. Регулировка равновесия региональной и национальной экономики по проявлению эффектов продуктивно-ценовой дихотомии.

Акцентируется на проблеме длительного депрессивного состояния экономики Украины и ее регионов. Обобщен опыт исследования и выявления причин разбалансированности экономики классиками экономической теории и исследования украинских ученых по поиску путей стабилизации экономики в Украине. Предложено применить модель экономической системы как количественные соотношения объемов натурального продукта и его цены и денег и их оборачиваемости для регулирования и стабилизации национального дохода и национальных расходов из-за роста предельного продукта задействованных в производство труда и капитала. Обоснованы условия «золотого правила» как соотношения индексов производительности, доходов и расходов, соблюдение которых обеспечит равновесие и стабильность рынков, регионов и экономики в целом. Освещена взаимосвязь колебаний в экономике с несоблюдением условий «золотого правила». Подчеркнута необходимость применить регулятивные средства с учетом эффектов продуктивно-ценовой дихотомии.

Ключевые слова: *количество натурального продукта, цена продукта, количество денег, оборачиваемость денег, национальный доход, национальные расходы, разбалансированность экономики, производительность труда и капитала, равновесие экономики.*

Заблоцкий Мар'ян Богданович – кандидат економічних наук, фінансово-економічний аналітик Української аграрної асоціації (e-mail: m.zablotskyu@gmail.com).

Надійшло 05.11.2014 р.